Vu. Kwartaalschrift Onzen Heertje erfgoedvereniging
vzw
Doornstraat 11A 8970 Poperinge 2009/2

ICONEN II

1 Gabriël

"Het meisje heette Maria. Gabriël ging haar huis binnen en zei:'Gegroet, Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je.'

Gabriël is de engel bij uitstek. ‘Engel’ komt namelijk van het Griekse *aggelos*, dat ‘boodschapper’ betekent. Gabriël is in de Heilige Schrift de verkondiger van goddelijke boodschappen.
Gabriël betekent letterlijk: ‘sterke man Gods’

2 Dormitio: Ten hemelopgenomen.

De bijbel geeft geen beschrijving van de dood van de moeder van Jezus. De verhalen daarover nemen in de eerste eeuwen na haar dood langzaam een vastere vorm aan en concentreren zich op drie gebeurtenissen: het sterfbed (Dormitio), het naar de hemel dragen van haar lichaam door engelen (Assumptio), en haar kroning in de hemel. Van dit laatste zijn er in het westen heel wat kunstwerken. De dormitio is een typisch oosters ortodox item.

Zie verder eveneens: ontslapen van Maria.

Uiteraard overwegend rood en goud.

3 Boris en Gleb

Boris en Gleb, de eerste Russische heiligen. Vroeg 14de eeuwse icoon van de school van Moskou

4 Het brandend braambos – Maria

In het midden van de cirkel zien we Maria, die Jezus, de Logos (= het Woord), op de linkerarm draagt. De attributen voor Maria's borst, zoals kerk en ladder, zijn ontleend aan Efraïms hymne.

De cirkel is geplaatst op een ondergrond van twee ruiten die samen een achthoek vormen. Acht is het getal van de goddelijke volmaaktheid, één meer dan de volheid zeven. De achthoek is op zijn beurt weer geplaatst op een gestileerd rozenblad; de Heilige Maagd wordt herhaaldelijk vergeleken met een roos, ook in het westen (bv. de aanroeping uit de litanie 'mystieke roos' en de versregel 'o, roosken zonder doren...'). Het geheel wordt overstegen door de zegenende God de Vader boven de wolken.
In de vier punten van de rode ruit staan de vier evangelisten: Matteus met de gevleugelde mens, Markus met de gevleugelde leeuw, Lukas met het gevleugelde rund en Johannes met de gevleugelde arend of adelaar. Linksboven Mozes voor het brandende braambos[1], rechtsboven de roeping van de profeet Jesaja: een engel raakt met een gloeiende kool zijn lippen aan[2]. Linksonder knielt de profeet Ezechiël voor de gesloten poort van de tempel. Alleen Christus kan haar openen. Rechtsonder de Jacobsladder[3]. Verder zien we midden onder Christus' stamboom, die opbloeit uit de zijde van Jesse. De engelen in de rozenbladeren dragen voorwerpen die verwijzen naar de Akathistos-hymne.

5 Opdracht van Maria in de tempel

Op het feest van de Opdracht van de Heilige Maagd Maria in de tempel of Maria Presentatie viert de Kerk dat de ouders van Maria haar opdroegen in de tempel. Daarmee viert de

[1] Ex. 3.
[2] Jes. 6: 6-7.
[3] Gen. 28,10-22. De ladder had ook de monastieke betekenis van de ascese.

Kerk dat Maria, vervuld van de heilige Geest, vanaf haar Onbevlekte Ontvangenis geheel aan de Heer was toegewijd.

Het feest is niet gebaseerd op Bijbelse geschriften maar op het Proto-Evangelie van Jacobus. Daarin wordt verhaald dat Joachim en Anna uit dankbaarheid voor haar miraculeuze geboorte Maria toewijden aan god in de tempel, waar je bleef tot haar puberteit.

Het is in de katholieke kerk een gedachtenis die valt op 21 november. In de Orthodoxe Kerk is het een van 12 Grote Feesten. Sinds de achtste eeuw wordt deze gedachtenis in het Oosten gevierd. Later introduceerden geestelijken uit Constantinopel het feest van Maria Presentatie in het Westen.

6 Elia op de Horeb

Op bevel van Elia werden deze Baäl-priesters vervolgens door de toekijkende Israëlieten gedood.

Welnu, laat heel Israël naar mij toe komen, bij de Karmel. Laat alle vierhonderdvijftig profeten van Baäl bij me komen, en ook alle vierhonderd profeten van Asjera, die door Izebel aan het hof zijn opgenomen.'
1 Kon. 18:19.

Hierna moest Elia vluchten omdat de vrouw van koning Achab, Izebel, dreigde hem te laten vermoorden. Aangekomen bij de berg Horeb in de Sinaï-woestijn had hij een diepgaand zielgesprek met God, waarin hij de opdracht kreeg om een opvolger te zalven, Elisa.

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

7 Elia's hemelvaart

Onder de vurige wolken, waarin Elia op een door meerdere paarden getrokken wagen ten hemel vaart, zijn scènes uit zijn leven afgebeeld.

Rechtsonder ligt Elia, wachtend op zijn dood, op een rustbed waar een engel hem nieuwe levensmoed inspreekt. Links zijn leerling Elisa, die met uitgestrekte handen naar Elia staat afgebeeld.

8 Boodschap van de engel

Byzantijnse, Moderne en Koptische icoon van de boodschap.

De boodschap met heel wat scenes uit het leven van Maria.
De sluier die zo vaak is afgebeeld heeft theologisch als betekenis dat de Moeder Gods haar kinderen, de kerk, beschermt.

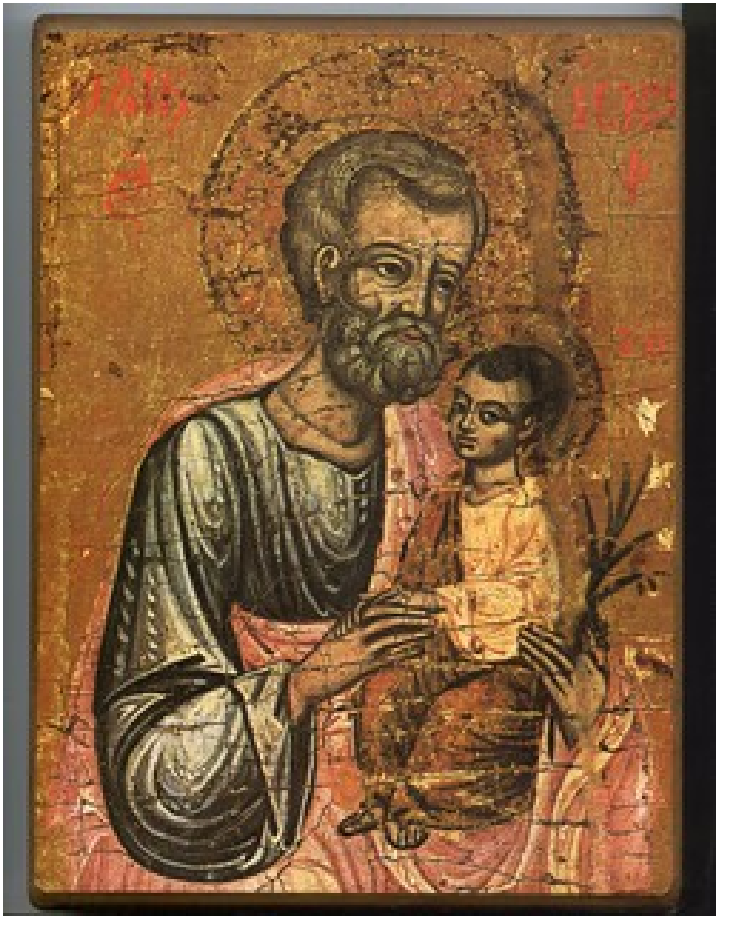

9 Sint Jozef

Ο ΑΓΙΟΣ
ΠΟΣΕΦ
ΙΣ
ΧΣ

10 Kersticoon

Er heerst een zodanige vrede, een zodanige harmonie, dat alles in feeststemming is. Er heerst een vreugdevolle sfeer. De sterren stralen aan de hemel, de rotsen openen zich om er hun Schepper te onthalen, de dieren zijn tot vrede gebracht, de herders delen hun vreugde met de engelen, de wijzen snellen zich vreugdevol naar de ontdekking van de Waarheid die door de ster geopenbaard werd. Het geheel baadt in het licht, een licht van

uitzonderlijke schittering, dat licht waar de Evangelist Lucas het over heeft : Plotseling stond een engel des Heren en zij werden omstraald door de glorie des Heren[4]".

Tekst van Bisschop Athenagoras.
Jezus in een tombe, links de verleider die Jozef doet twijfelen (bazuin) en rechts het badje, verder herders, engelen, os en ezel en de herders.
In de latere eeuwen vooral na het verspreiden van de kerststal door Franciscus werden de afbeeldingen van de kerststal in het Westen sterk verspreid.

In het Oosten was de kerst niet direct hét feest. Daar wordt meer de epifanie gevierd.

18e eeuwse icoon - Kostroma School

In de 18de eeuw werd de bovenstaande icoon geschilderd.

[4] Luc. 2:29.

11 Geboorte van Christus en Anastasis

Nog maar eens is te zien hoe verrijzenis en geboorte één zijn in de visie van de theologie.

12 Opdracht in de tempel

Op de achtste dag brachten Jozef en Maria Jezus naar de tempel.

Jozef had twee duiven bij zich om te offeren.

In de tempel waren Simeon (op de treden van de tempel) en de profetes Anna heeft vaak een blad met de tekst: "*Dit kind is de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft*"..

13 Doopsel van Jezus

De donkere diepte waarin de Heer afdaalde door naar deze aarde te komen.
En Joannes als de voorloper…..
De Jordaangod is bedwongen. Engelen staan klaar om de Heer af te drogen. Ze hebben de handen bedekt wat eerbied uitdrukt.

14 De verheerlijking op de Tabor

ПРЕОБРАЖЕНІЕ
ПРОРОКЪ

En na zes dagen nam Jezus met Zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, zijn broeder, en bracht hen op een hoge berg alleen. En Hij werd voor hen veranderd van gedaante; en Zijn aangezicht blonk gelijk de zon, en Zijn klederen werden wit gelijk het licht. En ziet, van hen werden gezien Mozes en Elias, met Hem samensprekende[5].

[5] *Mat. 17:2; Marc. 9:2.)*

15 Johannes de Doper

13 Toen kwam Jezus vanuit Galilea naar de Jordaan om door Johannes gedoopt te worden. 14 Maar Johannes probeerde hem tegen te houden met de woorden: 'Ik zou door u gedoopt moeten worden, en dan komt u naar mij?'

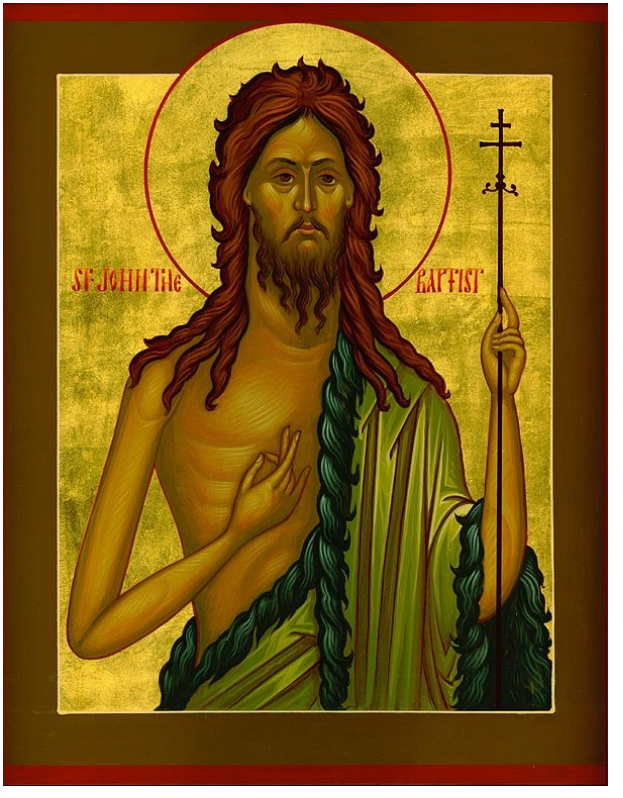

16 De profeten

Met Johannes de Doper als prominente voorloper en verbinding tussen oud en nieuw toont men in het Oosten hoe profetisch[6] die figuur van Jezus zelf ook was.

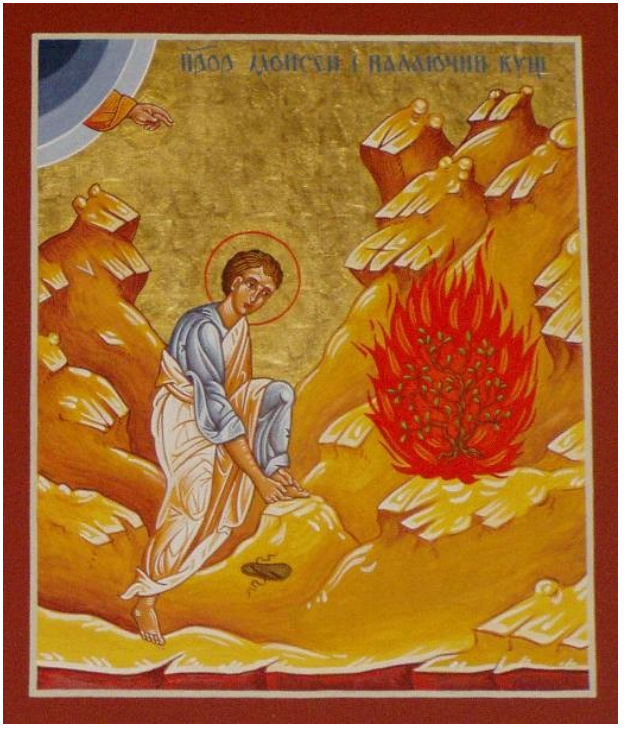

[6] Profetisch = die Goddelijke herschepping van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde brengen, vanuit de Geest van de bevrijdende God, het licht, het 'goud' , de duurzaamheid, gloeiende Liefde.

Inhoudsopgave

1 Gabriël.....1
2 Dormitio: Ten hemelopgenomen.....3
3 Boris en Gleb.....6
4 Het brandend braambos – Maria.....8
5 Opdracht van Maria in de tempel.....9
6 Elia op de Horeb.....11
7 Elia's hemelvaart.....13
8 Boodschap van de engel.....15
9 Sint Jozef.....18
10 Kersticoon.....20
11 Geboorte van Christus en Anastasis.....22
12 Opdracht in de tempel.....23
13 Doopsel van Jezus.....25
14 De verheerlijking op de Tabor.....25
15 Johannes de Doper.....28
16 De profeten.....29